

TISTELFJÄRIL

Tistelfjärilen är större och ljusare än nässeljärilen.

Tistelfjärilen har sitt ursprung i Nordafrika.

Flyttar från Nordafrika

Tistelfjärilen överlever inte den svenska vintern. Den klarar faktiskt inte ens av vintern i Sydeuropa utan de tistelfjärilar vi ser i Sverige har sitt ursprung i Nordafrika, vissa år kommer även immigranter från Centralasien. Tistelfjärilen är en av få fjärilsarter som observerats på Svalbard. För att flyga dit krävs att fjärilen korsar 100 mil öppet ishav! Arten är en kosmopolit som finns över hela världen förutom i Sydamerika och på Antarktis. Antalet tistelfjärilar i Sverige varierar mycket mellan olika år, inte minst beroende på att fjärilarna behöver varma medvindar för att kunna ta sig hit.

Skicklig flygare

Tistelfjärilen är en stark och snabb flygare och kan ses i alla typer av öppna, blomrika miljöer, inklusive kalvfället och isolerade skärgårdsöar. Särskilt väl trivs den där det finns inslag av torra och varma platser som berghällar, sandblottor och stenrosen. De år som tistelfjärilen har lyckats med fortplantningen i Sverige är den vanlig under sensommaren i fjärilsrabatter i parker och trädgårdar. Blommande lusernält lockar också till sig tistelfjärilar på jakt efter nektar under sensommaren.

Kan inte övervintra i Sverige

Tistelfjärilen har, till skillnad från våra inhemska fjärilar, ingen längre sammanhållen period utan födointag (diapaus). Det innebär att arten inte kan övervintra i Sverige. De år som tistelfjärilar flyger in till Sverige i stora antal har det varit gynnsamma vinterregn i Nordafrika eller Mellanöstern där de normalt förekommer. Vinterregnen har gynnat larvens värdväxter, främst olika tistlar. Resultatet blir en stor mängd tistelfjärilar som sprider sig norrut över Europa under våren.

De tistelfjärilar som kommer till Sverige på våren, vanligen i maj eller juni, parar sig och lägger ägg på olika svenska tistelarter, ibland även på gråbo eller stockrosor. Utvecklingen från ägg till färdig fjäril tar ungefär två månader. De år med kraftig inflygning i maj och juni, som följs av varma och lagom torra somrar blir det många tistelfjärilar under sensommar och tidig höst. Märkligt nog verkar det inte som om de flyttar tillbaka till Nordafrika på hösten utan de flesta dör här.

Liknande arter

Tistelfjärilen påminner ytligt om nässeljärilen eftersom den har en gulröd grundfärg med svarta och vita teckningar på vingarnas ovansidor. Tistelfjärilen är dock alltid betydligt ljusare och därtill mycket större än nässeljärilen.

På latin heter tistelfjäril
Cynthia cardui.

Foto: Petter Haldén

Tistelfjärilen har matta färger på vingarnas baksidor.

Ökenspridning hotar tistelfjärilen

Tistelfjärilen är inte hotad i Sverige, men torka och ökenspridning utgör ett potentiellt hot i dess normala utbredningsområde. Tistelfjärilen är dock en av världens mest spridda fjärilar så dess strategi är uppenbarligen framgångsrik.

DU KAN HJÄLPA TISTELFJÄRILEN

Tistelfjärilens förekomst i Sverige styrs helt och hållet av hur många som flyttar hit på våren. I och med att den inte kan övervintra här så finns det inga åtgärder som gynnar arten på sikt. Däremot kan man utföra åtgärder så att tistelfjärilarna trivs och låter sig studeras. Det handlar främst om att skapa blomrika områden. Se till att de blomrika miljöer som du skapar är solexponerade och gärna vindskyddade.

På åkern

- Lämna sprutfria kantzoner, som gynnar viktiga nektarväxter som blåklint, åkertistel och åkermolke i dina grödor.
- Lämna sprut- och gödningsfria kantzoner mot blomrika hagar, åkerholmar, vägkanter och skogsbyn.
- Skapa blomrika områden på dina skyddszoner. Baljväxter och cikoria är lämpliga arter.
- Låt några remsor i klöver- och luservvallar förbli oskördade.
- Etablera ettåriga blommande kantzoner med honungsört och perserklöver.

I betesmarker och randzoner

- Slå blomrika vägkanter sent under växtsäsongen.
- Slå bara vägens ena väggkant! På så sätt finns det alltid en väggkant som blommar åt gången och antalet trafikdödade fjärilar minskar.

I gårdsmiljön

- Anlägg fjärilsrabatter med till exempel lavendel, mynta, hampflockel, gullris, vitlysing, kärleksört, timjan och röd solhatt i trädgården.
- Plantera perenner, buskar och träd som syrenbuddleja, syren, schersmin, hagtorn och frukträd av alla sorter.

Foto: Petter Haldén

En skyddszon med blommande maskrosor gynnar både humlor och fjärilar.

Läs mer på Jordbruksverket.se/fjarilar.

Text: Petter Haldén, Hushållningssällskapet. Faktagranskning: Bo Söderström, Aurora Natur Hb.